

EU; Koulutus: Lasten ja nuorten digitaalinen vuosikymmen: uusi eurooppalainen Parempi internet lapsille - strategia (BIK), tiedonanto

Kokous

-

Eduskuntatunnus

-

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio hyväksyi maaliskuussa 2021 lasten oikeuksia koskevan EU-strategian , jossa ilmoitettiin vuonna 2012 hyväksytyn eurooppalainen strategia internetin parantamiseksi lasten näkökulmasta (BIK-strategia) päivittämisestä. Komissio julkaisi toukokuussa 2022 tiedonannon Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle uusi eurooppalainen Parempi internet lapsille strategiasta.

Komissio seuraa strategian edistymistä kahden vuoden välein, myös lasten panoksella, ja julkaisee tästä raportin verkossa .

Komissio pyytää Euroopan parlamenttia ja neuvostoa hyväksymään strategian ja tekemään yhteistyötä sen täytäntöönpanossa. Komissio kehottaa alueiden komiteaa ja Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa edistämään vuoropuhelua alue- ja paikallisviranomaisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten osapuolten sekä kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa.

Suomen kanta

Suomi kannattaa BIK+ -strategian tavoitteita lasten suojelemiseksi digitaalisissa ympäristöissä, lasten digitaalisten taitojen ja osaamisen kehittämiseksi ja aktiivisen osallistumisen lisäämiseksi.

Suomi toteuttaa strategian keskeisiä toimenpiteitä Finnish Safer Internet Centre (FISIC) –hankkeessa, joka on osa EU:n rahoittamaa Safer Internet –ohjelmaa. Hankkeen

toteuttamisesta vastaa Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ja hanketyötä tehdään laajassa yhteistyössä kansalaisjärjestökentän kanssa. Suomi tukee ja edistää komission tavoitetta kehittää ratkaisua digitaalisen iän todistamisen digitaalisissa toimintaympäristöissä. Suomi kehittää digitaalisen henkilöllisyyden ratkaisuja Valtionvarainministeriön ja Digi- ja väestötietoviraston johdolla. Osana hanketta toteutetaan digitaalinen henkilöllisyystodistus, jonka käyttöönotto on arvoitu tapahtuvan vuoden 2023 aikana.

Suomi tukee strategian tavoitetta seurata digitaalisen muutoksen vaikutusta lasten hyvinvointiin. Tavoitteen toteuttamiseksi tulee selvittää mahdollisuuksia kehittää olemassa olevia hyvinvointia mittaavia kyselyitä (esimerkiksi THL:n kouluterveyskysely) tukemaan BIK+ -strategian tavoitteita. Lisäksi tulee edistää tutkimusta, joka selvittää millaisia vaikutuksia digitalisoituneella kasvuympäristöllä on lasten hyvinvointiin.

Suomi painottaa erityisesti laadukkaan tutkimuksen mahdollistamista EU:n jäsenmaissa tukemaan arviointia digitaalisen muutoksen vaikutuksista lasten hyvinvointiin

Pääasiallinen sisältö

Uusi eurooppalainen Parempi Internet Lapsille –strategia (Better Internet for Kids –strategia, BIK+) on ajantasaistettu versio vuonna 2012 alun perin julkaistusta ensimmäisestä eurooppalaisesta strategiasta internetin parantamiseksi lasten näkökulmasta.

Lasten digitaaliteknologian käytön määrät sekä digitaaliset toimintaympäristöt ovat vuoden 2012 jälkeen muuttuneet dramaattisesti. Lisäksi lasten verkkoturvallisuuden tehostamiseen tähtäävä EU:n oikeudellinen ja poliittinen kehys on muuttunut huomattavasti vuodesta 2012. Keskeiset muutokset mm. edellyttävät videonjakoalustoja suojelemaan alaikäisiä haitalliselta sisällöltä (audiovisuaalisia mediapalveluita koskeva direktiivi), velvoittavat kaikki verkkoalustat suunnittelemaan järjestelmänsä ottaen huomioon lapsikäyttäjien oikeudet (digipalvelusäädös), jonka lisäksi tietosuoja-asetus määrittää lasten henkilötiedot erityistä suojelua vaativiksi tiedoiksi. Lisäksi sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevalla direktiivillä suojellaan lapsia haavoittuvina kuluttajina ja kielletään suorat osto-kehotukset.

Päivitetty BIK+ -strategia on nähty tarpeelliseksi, jotta varmistetaan, että lapsilla on parempi suoja ja paremmat mahdollisuudet vaikuttaa ja tulla kunnioitetuksi verkossa uudella digitaalisella vuosikymmenellä.

BIK+ -strategiassa ehdotetaan toimia kolmen pilarin ympärille:

1. **turvalliset digikokemukset lasten suojelemiseksi** haitalliselta ja laittomalta sisällöltä, käyttäytymiseltä, kontakteilta ja kuluttajariskeiltä verkossa ja lasten verkkohyvinvoinnin parantamiseksi turvallisessa, ikätasoisessa digitaalisessa ympäristössä, joka on luotu lasten etua kunnioittavalla tavalla;
2. **digitaalinen voimaannuttaminen**, jotta lapset saavat tarvittavat taidot ja osaamisen voidakseen tehdä järkeviä valintoja ja ilmaista itseään verkkoympäristössä turvallisesti ja vastuullisesti;
3. **aktiivinen osallistuminen huolehtimalla siitä, että lapsia kunnioitetaan** antamalla heille sananvaltaa digitaalisessa ympäristössä ja lisäämällä lasten johdolla tapahtuvaa toimintaa innovatiivisten ja luovien turvallisten digikokemusten edistämiseksi.

Strategian toimeenpanemiseksi komissio on jakanut strategian toimenpiteet ja tavoitteet pilarikohtaisesti.

Lasten suojelemiseksi haitalliselta ja laittomalta sisällöltä komissio aikoo:

- edistää ja helpottaa kattavien EU:n käytännesääntöjen laatimista ikätasolle sopivasta suunnittelusta digipalvelusäädöksessä säädettyjen puitteiden pohjalta, vuoteen 2024 mennessä;
- esittää standardointipyynnön ikävarmennusta tai iän todentamista verkossa koskevasta eurooppalaisesta standardista eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevan ehdotuksen yhteydessä, vuodesta 2023 alkaen;
- tukea EU:n laajuisesti tunnustetun syntymäaikaperusteisen digitaalisen ikätodistuksen kehittämistä eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevan ehdotuksen puitteissa, vuodesta 2024 alkaen;
- ottaa sukupuolten tasa-arvostrategian 2020–2025 yhteydessä suunniteltavien käytännesääntöjen fokusalueeksi myös aikuissisällön;
- varmistaa yhteistyössä EU:n yhteisrahoittamien Safer Internet -keskusten tukipuhelinpalvelujen kanssa, että verkkokiusaamiseen voi reagoida yhteisen 116 111 -numeron kautta, vuoteen 2023 mennessä;
- yhteisrahoittaa Safer Internet -tukipuhelinpalveluja ja vihjelinjoja EU:ssa, mukaan lukien digipalvelusäädöksen nojalla tunnustettavat ”luotettavat ilmoittajat”, jotta voidaan auttaa haitalliseen ja laittomaan sisältöön törmänneitä kansalaisia ja erityisesti lapsia, vuodesta 2022 alkaen;
- jakaa kouluhyvinvointia tukevan asiantuntijaryhmän suosituksia (verkko)kiusaamisesta, vuodesta 2023 alkaen;
- kartoittaa nykyistä tutkimusta neuromarkkinoinnin vaikutuksista lapsiin vuoden 2022 loppuun mennessä, jotta voidaan tukea kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen mukaisia koordinoituja täytäntöönpanotoimia vuodesta 2023 alkaen.

Tavoitteiden saavuttamiseksi komissio kehottaa jäsenmaita:

- tukemaan tehokkaita iänvarmistusmenetelmiä eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevan ehdotuksen mukaisesti;
- tukemaan muun muassa koulutetun henkilöstön avulla yhtenäistä 116 111-numeroa verkkokiusaamiseen reagoimiseksi.

Toimialaa komissio kehottaa:

- johdonmukaisella tavalla arvioimaan tuotteidensa ja palvelujensa käytöstä erityisesti lapsille aiheutuvia riskejä ja puuttumaan niihin, mukaan lukien turvallisuusriskit sekä kyseeseen tulevat markkinointikäytännöt;
- antamaan panoksensa ja sitoutumaan kattaviin EU:n käytännesääntöihin, jotka koskevat ikätasolle sopivaa suunnittelua, samoin kuin sukupuolten tasa-arvostrategian 2020–2025 yhteydessä laadittavien käytännesääntöjen osioon, joka koskee vain aikuisille tarkoitettua sisältöä;
- toteuttamaan tehokkaasti ja linjassa kansallisten ja EU:n sääntöjen kanssa toimenpiteitä, jotka koskevat pääsyä ikärajoitettuun sisältöön, mukaan lukien aikuissisällön verkkosivustot ja yli 18-vuotiaille tarkoitettut pelit;
- tekemään yhteistyötä luotettavien ilmoittajien kanssa, jotta laitton sisältö voidaan arvioida ja poistaa nopeasti ja jotta voidaan ryhtyä nopeasti toimiin haitallisesta sisällöstä tehtävien ilmoitusten johdosta;
- antamaan akateemisten tutkijoiden käyttöön asiaankuuluvaa dataa ja informaatiota mahdollisuuksista ja riskeistä lasten kannalta noudattaen kaikilta osin tietosuojasääntöjä.

Lasten ja nuorten digitaalisen voimaannuttamisen edistämiseksi komissio aikoo:

- tukea BIK-portaalin kautta jäsenvaltioiden, toimialan ja tutkijoiden harjoittamaa seuranta digitaalisen muutoksen vaikutuksesta lasten hyvinvointiin, vuodesta 2023 alkaen;

- kehittää ja levittää opettajille tarkoitettuja opetusmoduuleja (MOOC-opiskelua) BIK-portaalin ja Safer Internet -keskusten kautta, 2023/2024;
- edistää hyvien käytäntöjen vaihtoa medialukutaidon kansallisia opetussuunnitelmia varten jäsenvaltioiden välillä ja koulujen ja kouluttajien kesken kaikkialla EU:ssa digitaalista koulutusta ja osaamista koskevan jäsenneilyn vuoropuhelun puitteissa ja asiaankuuluvien asiantuntijaryhmien kautta, vuodesta 2022 alkaen;
- järjestää medialukutaitokampanjoita lapsille, opettajille, vanhemmille ja hoitajille, myös mielipidevaikuttajien kautta, vuodesta 2022 alkaen;
- kehittää välineitä ja toimia tietoisuuden lisäämiseksi lapsiin nuorina kuluttajina kohdistuvista riskeistä BIK-foorumin ja Safer Internet -keskusten tuella, vuodesta 2022 alkaen;
- vahvistaa Safer Internet -keskusten tukea jäsenvaltioissa, jotta haavoittuvassa asemassa oleville lapsille voidaan tarjota epävirallista koulutusta digitaalisen kahtiajaon kaventamiseksi, vuodesta 2022 alkaen.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- seuraamaan digitaalisen muutoksen vaikutusta lasten hyvinvointiin;
- vaihtamaan hyviä käytäntöjä digitaalista koulutusta ja osaamista koskevan jäsenneilyn vuoropuhelun ja asiaankuuluvien asiantuntijaryhmien puitteissa;
- edistämään Safer Internet -keskuksia keskitettynä asiointipisteinä, joka tarjoaa luotettavia resursseja medialukutaitoon ja verkkoturvallisuuteen lapsille ja heidän perheilleen ja opettajilleen;
- tekemään tarvittavat investoinnit kaikenlaisten digitaalisten koulujen kaventamiseksi eurooppalaisen lapsitakuun mukaisesti, myös eurooppalaisten rahastojen ja erityisesti Euroopan alue- ja kehitysrachaston (EAKR) tuella.

Komissio kehottaa toimialaa

- seuraamaan digitaalisen muutoksen vaikutusta lasten hyvinvointiin;
- investoimaan taitoihin tietoisuuden lisäämiseksi lasten erilaisista tarpeista, torjumaan stereotyyppioita ja varmistamaan, että tuotekehittelyssä huolehditaan digitaalisesta saavutettavuudesta.

Lasten ja nuorten aktiivisen osallistumisen edistämiseksi komissio aikoo:

- huolehtia siitä, että lapset otetaan mukaan luomaan pilarin 1 yhteydessä mainittuja EU:n käytäntöjä ikätasolle sopivasta suunnittelusta, vuodesta 2023 alkaen;
- käynnistää lasten aloitteesta ja lasten johdolla toteutettavan toimen nuoren sukupolven kannalta digitaalisesti merkityksellisessä aiheessa synergisesti EU:n lasten osallistumisfoorumin kanssa, vuodesta 2023 alkaen;
- laajentaa BIK-nuorisolähtetiläiden ja BIK-nuorisopaneelien roolia vertaistoiminnan tukemiseksi kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, vuodesta 2022 alkaen;
- toimittaa lapsiystävällisen version BIK+ -strategiasta, vuoden 2022 kuluessa;
- järjestää lasten johdolla tehtävän arvioinnin BIK+ -strategiasta, joka toinen vuosi.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- tukemaan vertaiskoulutusta ja lapsilta aikuisille välittyvää opetusta (child-to-adult teaching) digitaaliasioissa;
- ottamaan osallistavalla kokoonpanolla nuorisolähtetiläitä edistämään digitaalipolitiikkaa paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla.

Komissio kehottaa toimialaa

- huolehtimaan digitaalisten tuotteidensa ja palvelujensa kehittämisessä ja käyttöönotossa järjestelmällisesti lasten aktiivisesta mukanaolosta ja heidän mielipiteidensä kuulemisesta;
- luomaan yhdessä eri-ikäisten ja eritaustaisten lasten kanssa lapsiystävällistä viestintää digitaalisista tuotteistaan ja palveluistaan, mukaan lukien käyttöehdot ja -edellytykset;
- kehittämään osallistavia tuotteita ja palveluja, jotka tukevat lasten oikeutta ilmaista itseään ja helpottavat heidän osallistumistaan julkiseen elämään.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT atriakat 165(4) ja 166(4)

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Koulutusjaoston (EU30) kirjallinen menettely 9-12.9.2022

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Tiedonanto ei sellaisenaan aiheuta muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön eikä vaikuta Ahvenanmaan asemaan

Taloudelliset vaikutukset

Ei suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM (2022) 212 Final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ulla-Jill.Karlsson, OKM etunimi.sukunimi@gov.fi, 0295330144
Tero Huttunen, OKM etunimi.sukunimi@gov.fi, 0295330219

VAHVA-tunnus

EU/670/2022

Liitteet

-

Viite -

-